

We Lwowie, dnia 2. lipca 1901.

Aleg. 201

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu gospodarstwa rybnego w kraju.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 26. marca 1900 r. powziętą podczas ubiegłej Sesi, przydzielił Wysoki Sejm Komisji gospodarstwa krajowego sprawozdanie o popieraniu w kraju gospodarstwa rybnego (w latach 1888|900) przedłożone przez wydział krajowy po raz pierwszy jako oddzielne sprawozdanie, a przez to daną została komisji sposobność, by obszerniej, bo w osobnym sprawozdaniu omówić dotychczasową akcyę kraju, podjętą dla podniesienia tej dla naszego kraju tak ważnej gałęzi gospodarstwa.

Korzystając z tej sposobności, przedstawiła Komisya w sprawozdaniu swem z dnia 1. maja 1901 r. L. S. 3938 nie tylko o ile możności dokładny obraz dotychczasowych usiłowań i czynności Wydziału krajowego podjętych dla podniesienia gospodarstwa rybnego, ale zarazem wskazała, co Jej zdaniem w przyszłości dla popnienia rybactwa zrobićby należało, chcąc przez to wytknąć niejako drogę dla dalszych usiłowań racjonalnego zagospodarowania wód kraju.

Sprawozdanie to komisji nie było już jednak przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu, gdyż zamknięcie sesji przeszkodziło wstawieniu go na porządek dzienny; gdy więc obecnie Wysoki Sejm uchwałą z dnia 17. czerwca 1901 r. przydzielił Komisji, gospodarstwa krajowego sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. marca 1901 L. W. 17.892, o popieraniu w kraju gospodarstwa rybnego, musi Komisya przy omawianiu poszczególnych spraw w sprawozdaniu tem poruszonych powołać się na swe powyżej wspomniane, zeszlóroczne sprawozdanie, by w ten sposób uniknąć powtórzonego omawiania kwestyi Wysokiemu Sejmowi znanych.

Wydział krajowy przedstawia w tegorocznem swem sprawozdaniu obecny stan rybactwa w kraju, zaznaczając zarazem co zrobiono w ciągu ostatniego roku dla podniesienia gospodarstwa rybnego i przedstawiając szereg wniosków zmierzających do tego samego celu.

Ogólnie biorąc wykazuje sprawozdanie to pewien postęp w rozwoju gospodarstwa rybnego w kraju lecz zarazem wykazuje jak powolnym jest ten postęp, jak daleko jesteśmy jeszcze od tego, by rybactwo u nas stanęło na tym stopniu rozwoju, na którym stać by mogło w kraju tak bogatym w wody przydatne do chowu ryb.

Główną przyczyną tego powolnego postępu jest przedewszystkiem to, że ogół ludności nie posiada jeszcze zrozumienia jak potężną gałęzią gospodarstwa krajowego stać

się może rybactwo, nie zdaje sobie sprawy z tego, że racjonalne zagospodarowanie wszystkich wód kraju przynieść może bardzo poważne dochody, a to błędne pojęcie ogółu o wartości gospodarczej rybactwa jest powodem, że sprawa podniesienia gospodarstwa rybnego jest u nas zazwyczaj lekceważoną.

A jednakże w krajach ościennych inaczej zapatrują się na sprawę rozwoju rybactwa, inaczej oceniają jego wartość; to też i rozwój rybactwa postępuje tam raźniej, i snadno zdarzyć się może iż kraj nasz przodujący przed kilkunastu jeszcze laty pod względem hodowli ryb innym krajom, pozostanie w tyle, prześcignięty przez kraje sąsiednie. Nie od rzeczy tu będzie, przytoczyć dla przykładu kilka szczegółów dotyczących rozwoju rybactwa na Węgrzech w ostatnim lat dziesiątku. W roku 1890 miały Węgry dziewięć gospodarstw rybnych obejmujących razem 550 Har. jako też 17 zakładów dla produkcji narybku pstrąga, w roku zaś 1899 miały już pięćdziesiąt pięć gospodarstw rybnych na przestrzeni 3.430 Har. i 58 zakładów produkcji narybku pstrąga, a ten szybki postęp, idzie równomiernie ze wzrostem dotacji państwa na cele rybactwa, bo kiedy budżet inspektoratu rybackiego*) wynosił w roku 1890 tylko 10,000 koron to w roku 1897 wynosił już 77.900 K. a w roku 1900 wzrósł do kwoty 91.960 K**).

Na tę okoliczność zwraca komisya uwagę Wysokiego Sejmu, zaznaczając zarazem, że gospodarstwu rybnemu naszego kraju grozi i z innej strony poważne niebezpieczeństwo. W ostatnich bowiem piętnastu latach gospodarstwo rybne w Niemczech tak się rozwinęło, że produkcya tych gospodarstw pokryć już dziś może znaczną część zapotrzebowań targów niemieckich, na których dotąd ryby Szlązka austr. Czech i Galicyi miały główne miejsca zbytu. Zarazem producenci ryb w Niemczech, chcąc się pozbyć na tamtejszych targach konkurencyi ryb obcych, „z krai słowiańskich“, rozwinęli w ostatnich czasach namiętną agitacyę, za zamknięciem targów niemieckich dla ryb obcych przez wprowadzenie wysokiego cła i bardzo ostrych przepisów weterynaryjnych. Agitacya ta prowadzona bądź to pod patryotycznym hasłem „targi niemieckie tylko dla Niemców“, bądź to pod hasłem rzekomej potrzeby ochrony gospodarstw rybnych w Niemczech przed zawleczeniem zarazy rybnej z krai słowiańskich, może wywrzeć wpływ bbrdzo ujemny na rozwój naszych gospodarstw rybnych, zmuszonych szukać zbytu dla ryb swoich poza granicami kraju, a to tem więcej, że zbliża się termin odnowienia traktatów handlowych.

Nie od rzeczy będzie wspomnieć tu także o tem, jak ważną by była dla kraju w obecnej szczególnie chwili stacya biologiczna dla badania chorób ryb, o której założenie stara się już od lat tylu a dotąd bezskutecznie krajowe Towarzystwo rybackie. Stacya taka miałaby ołowiazek badać przyczyny sporadycznie pojawiających się pomorów ryb i wykazać, czy pomory te, spowodowane są zakaźnymi chorobami ryb, czy też jakąś przyczyną zewnętrzną n. p. zatruciem wody i t. p. Gdybyśmy stacyę taką mieli, moglibyśmy zebrany przez nią materiałem wykazać, jak bezpodstawnemi są tendencyjnie po Niemczech rozsiewane wieści o rzekomych, stale w Galicyi występujących, zarazach na ryby — w obec których to wieści dziś jesteśmy bezbronni.

Krajowe Towarzystwo rybackie w Krakowie chcąc jak najprędzej złemu choć w części zaradzić, postanowiło rozpocząć choć na małą skalę badania tu i owdzie występujących rzekomych chorób ryb. Przeprowadzania tych badań podjęli się na prośbę Towarzystwa rybackiego dwaj poofesorowie wyższej szkoły rolniczej w Dublinach. Badania takie pociągnęłyby za sobą koszta, których Towarzystwo rybackie ze swoich funduszy pokryć nie jest w stanie i dla tego wniosło to Towarzystwo petycyę oo Wysokiego Sejmu (L. s. 392/1901), o udzielenie subwencji w kwocie 600 koron na pokrycie części kosztów tych badań. Komisya uznaje doniosłość i znaczenie przeprowadzania systematycznych ba-

*) Inspektorat rybacki ustanowiono w roku 1884 przy ministerstwie rolnictwa (w dziale inżynierji kultury krajowej). W roku 1898 składał się etat inspektoratu rybackiego z jednego inżyniera kultury i jednego stawniczego (Fischmeister, to jest urzędnik fachowy dla eksploatacyi rybołówstwa). W roku 1900 etat tego inspektoratu składał się już z czterech inżynierów kultury i czterech stawnicznych, a inspektorat stanowi już osobną sekcję w Dyrekcyi inżynierji kultury, na której czele stoi „generalny inspektor rybactwa“ (inżynier kultury w randze radcy technicznego).

***) W preliminarzu budżetu krajowego na rok 1901 przeznaczono na cele rybactwa łącznie z poborami referenta fachowego 5.400 koron.

dań nad biologią ryb — nie mogąc jednak osądzić czy sprawa o tyle już przygotowana by udzielenie subwencji było już na czasie, wnosi by petycję Towarzystwa rybackiego odstąpiono Wydziałowi krajowemu do załatwienia. Zarazem zaznacza Komisya, że dążyć by należało do tego, aby w kraju powstała stacya biologiczna dla ryb utrzymywana przez Rząd lub też wspólnie przez Rząd i kraj.

Wydział kraj. jak w latach przeszłych, tak i w czasie przedłożonem sprawozdaniem objętym, ndzielał fachowej pomocy przy zakładaniu nowych gospodarstw rybnych, prowadził nadzór nad gospodarstwem rybnem na rewirach rybackich sprawował kierownictwo fachowe zakładu chowu ryb w Oparach i współdziałał, o ile na to obowiązujące dziś przepisy ustawy pozwalają przy wprowadzaniu i wykonaniu obowiązującej dziś ustawy o rybołóstwie.

Nie chcąc szczegółami w sprawozdaniu Wydziału krajowego podanemi nużyć uwagi Wysokiego Sejmu zaznacza komisya, że w stosunku do środków którei Wydział krajowy na cele rybackiego rozporządza, zrobiono dość dużo, przyczem szczególnie podnieść należy, że Zakład chowu ryb w Oparach (subwencyonowany przez kraj), rozwija się bardzo korzystnie tak iż już w krótkim czasie, będzie mógł oddać znaczniejsze usługi gospodarstwu rybnemu kraju.

Zapatrywanie swoje co do bezpłatnej pomocy fachowej udzielonej przez Wydział krajowy właścicielom gruntów w sprawach gospodarstwa rybnego tyczących, przedstawiła komisya bardzo szczegółowo w swem zeszłorocznem sprawozdaniu. Powołując się przeto na podane tam motywa uznaje komisya za potrzebne, by Wysoki Sejm przyznał Wydziałowi krajowemu odpowiedni kredyt na pokrycie kosztów podróży referenta fachowego dla spraw rybackich o ile podróże te nie mają na celu pomocy technicznej przy melioracyach prywatnych *) (zakładanie stawów, osuszanie i t. p.) przez to bowiem umożliwiło by się Wydziałowi krajowemu udzielanie bezpłatnej pomocy fachowej także i w tych wypadkach w których rozchodzi się tylko o sprawy gospodarstwa rybnego, (a więc udzielanie porady przy zagospodarowaniu wód, przy eksploatacyi rybołóstwa i t. p. a zarazem uwolniłoby się fundusz rybacki **) przeznaczony przedewszystkiem na zarybienie rzek od obowiązku pokrywania kosztów niektórych podróży referenta fachowego dla spraw rybackich, a przez to uzyskało by się więcej srodków na zarybienie rzek. W sprawie tej nie przedstawia komisya wysokiemu Sejmowi konkretnych wniosków pozostawiając to Wydziałowi krajowemu, który uwzględni wyrażone tu życzenie komisyi jesli tylko ua to fundusze kraju zezwoli.

Pod względem formalnym zaznacza Komisya, że wskazaniem by było utworzenie w Rubr. XV. budżetu krajowego osobnego działu „Na podniesienie gospodarstwa rybnego“, który by obejmował wszystkie na cele rybackiego przeznaczone kredyty.

Również w sprawie wprowadzenia i wykonywania ustawy rybackiej, powołać się musi Komisya nato, co odnośnie do tej sprawy w zeszłorocznem swem sprawozdaniu podniosła. — Tu ogranicza się tylko Komisya na zaznaczeniu, że mimo lat jednnastu które od czasu ogłoszenia ustawy upłynęły wprowadzono ustawę tę w rzeczywistości dopiero w jednej trzeciej części kraju, a rybołóstwo na rzekach reszty kraju pozbawione jest od roku 1890 wszelkiej opieki prawa. — Fakt ten dostatecznie uzasadnia umieszczony na końcu tego sprawozdania wniosek, by raz jeszcze wezwać c. k. Rząd do przyspieszenia wprowadzenia w życie ustawy rybackiej z dnia 31. października 1887 r.

Przeprowadzane przez Wydział krajowy lustracye rewirów rybackich wykazują, że zapatrywania tych, którzy w prowadzeniu dziś obowiązującej ustawy rybackiej, widzieli jedyny środek podniesienia rybactwa na rzekach naszych były zupełnie słuszne, bo jakkolwiek nie da się zaprzeczyć, że i tam gdzie ustawę rybacką wprowadzono, gospodarstwo rybne, we wielu wypadkach, dużo jeszcze pozostawia do życzenia, to przecież nie można również zaprzeczyć, że ogólnie biorąc stosunki rybackie na rzekach wziętych pod

*) Wydatki połączone z udzieleniem pomocy technicznej do projektowania i wykonania stawów rybnych i innych melioracyi prywatnych pokrywa się z przeznaczonych na ten cel funduszy, (Rub. XIII. poz. 225).

**) Fundusz rybacki powstaje z opłaty taks rewirowych przez dzierżawców i właścicieli rewirów rybackich, z opłaty grzywn za przekroczenia ustawy rybackiej, i z opłaty taks za książeczki rybackie.

opiekę prawa poprawiają się z roku na rok. można przeto spodziewać się, że z czasem, gdy ludność nauczy się szanować przepisy tej ustawy i gdy zrozumie jej pożyteczność, gospodarstwo rybne i na naszych rzekach stanie na odpowiedniej wysokości.

Sprawozdanie Wydziału krajowego z uznaniem podnosi, że w roku ubiegłym nastąpił w sposobie wykonywania ustawy przez władze polityczne korzystny zwrot, świadczący, że władze te powołane w pierwszym rządzie do wykonywania ustawy o rybołówstwie sprawom rybactwa więcej niż dotąd uwagi poświęcały.

Przyjmując objaw ten z zadowoleniem do wiadomości, musi komisya wyrazić jeszcze życzenie, by władze te, przy załatwianiu spraw dotyczących rybactwa, lub budowli wodnych mogących oddziaływać na rozwój rybactwa, przestrzegały ściślej jak dotąd postanowień §. 69 i §. 45. ustawy o rybołówstwie z dnia 31. października 1887 określających wyraźnie.

Że załatwienie spraw dotyczących rybactwa nastąpić powinno po zasięgnięciu opinii znawców lub opinii Wydziału rewirowego,

i że przy dochodzeniach, mających na celu wydanie koncesyi na połączone z budowlami wodnymi użytkowanie wody, powinny być interesa rybactwa odpowiednio zastąpione.

Komisya musi także podnieść, iż zdarzały się wypadki, w których c. k. Namiestnictwo już po przeprowadzeniu podziału rzek na rewiry rybackie po wydzierżawieniu prawa rybołówstwa na tych rewirach wydawało orzeczenia**) zmieniające granicę wydzierżawionego już rewiru. Postępowanie takie c. k. Namiestnictwa uważa komisya za niewłaściwe i nielegalne. Ustawa rybacka, dziś obowiązująca, nie posiada wprawdzie postanowień określających wyraźnie sposób przeprowadzenia zmiany oznaczonej już granicy rewiru rybackiego — jednakże z analogii przepisów §§. 15. i 19. ustawy i §. 17. rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 21. sierpnia 1890. L. 55133 wynika, że wszelkie zmiany granic rewiru, nastąpić mogą dopiero po nplywie okresu dzierżawy, i to w sposób określony powyżej powołanym rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa (Dz. u. k. z roku 1890 Nr. 39.) — a wynika to także z ogólnej zasady, że podczas trwania dzierżawy, nie można bez zmiany kontraktu zmieniać dowolnie przedmiotu dzierżawy. Jeżeli przeto, po wydzierżawieniu prawa rybołówstwa na pewnym określonym rewirze, wyłączono z rewiru tego część wód, integralną część rewiru stanowiącą, lub jeżeli do rewiru tego dołączono inne, pierwotnie nie należące doń wody, a przez to, ze szkodą gmin na tych przyłączonych wodach prawo rybołówstwa mających, pewną, nową przestrzeń wód bezpłatnie dzierżawcy rewiru do eksploatacyi oddano — to postępywanie takie musi Komisya uznać za nie legalne — i zastrzedz się przeciw takiemu interpretowaniu ustawy.

Już na ubiegłej sesji sejmowej przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek przeprowadzenia częściowej zmiany ustawy o rybołówstwie z dnia 31. października 1887. (Dz. u. k. Nr. 37. z roku 1890). Sprawa ta nie przyszła jednak pod obrady Wysokiego Sejmu i dla tego Wydział krajowy przedkłada obecnie po raz wtóry projekt ustawy, wprowadzający zmiany i uzupełnienia powyżej powołanej ustawy o rybołówstwie, projekt już w roku zeszłym przez Komisję gospodarstwa krajowego przyjęty, a uzupełniony tylko o tyle, że wprowadzono doń postanowienie umożliwiające wydziałom rewirowym zaprowadzenie zaprzysiężonych organów dla nadzoru i ochrony rybactwa (§§. 27. i 67.). Projekt ten nie zmienia w niczem zasadniczych postanowień obowiązującej dziś ustawy — bo proponowane doń zmiany mają tylko na celu usunięcie niejasnego w ustawie określenia sztucznych zbiorników wody w przeciwstawieniu do stawów dzikich, zapewnienie Wydziałowi krajowemu większej ingerencyi w sprawach rybackich, ułatwienie kontroli nad przestrzeganiem przepisów ustawy i zmianę wymiaru kar za jej przekroczenia.

**) Orzeczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 29. kwietnia 1897 L. 28593 włączające rzekę Trześniówkę do XXXV. rewiru rybackiego Wisły (sprawa obecnie w rekursie). Orzeczenia c. k. Namiestnictwa z d. 24. listopada 1899. L. 97549. i z dnia 12. Marca 1900 L. 13679. w sprawie wyłączenia stawków w Poczapach i Strutynie i młynówki w Bieniowie ze związku wód rewirowych III. rewiru rybackiego Bugu i t. p.

Nie mogąc, z powodu zbyt krótkiego czasu przeznaczanego na obrady Wysokiego Sejmu, przedłożony przez Wydział krajowy projekt tak zbadać i rozpatrzyć jak by tego ważność i doniosłość sprawy wymagała, pozostawia Komisya kwestyę zmiany ustawy w zawieszeniu, przedkładając Wysokiemu Sejmowi tylko wniosek polecenia Wydziałowi krajowemu by na najbliższej Sesi sejmowej raz jeszcze projekt zmiany obowiązującej dziś ustawy o rybołówstwie przedłożył.

Poruszona już w zeszłorocznych sprawozdaniach Wydziału krajowego i Komisji sprawa obrony wykonywania na granicznych przestrzeniach Białki, Dunajca, Popradu i Wisły, prawa rybołówstwa domaga się koniecznie załatwienia, to też Komisya odpowiedni wniosek Wydziału krajowego przedkłada Wysokiemu Sejmowi jako wniosek w swej treści już uzasadniony i dalszego uzasadniania nie potrzebujący

W sprawozdaniu Wydziału krajowego poruszono jeszcze dwie sprawy, nadzwyczaj ważne dla rozwoju rybactwa a mianowicie sprawę założenia w zachodniej części kraju, Zakładu chowu ryb łososiowatych dla umożliwienia intensywniejszego zarybiania rzek górskich, i sprawę ustanowienia w kraju publicznej straży rybackiej.

Obie te sprawy omówiła już Komisya obszernie w zeszłorocznym sprawozdaniu powołując się przeto na podane tam motywa, ogranicza się tu Komisya na wyrażeniu życzenia, by Wydział krajowy, uznający również doniosłość tych spraw, dążył i nadal do korzystnego ich załatwienia.

Tylokrotnie już omawiana w poszczególnych sprawozdaniach tak Wydziału krajowego jak i Komisji ochrony rzek kraju przed szkodliwymi dla rybactwa zanieczyszczeniami nie wymaga również dalszych uzasadnień, a odpowiedni wniosek Wydziału krajowego uważa Komisya za zupełnie słuszny i aktualny.

Na podstawie powyższego sprawozdania przedkłada komisya gospodarstwa krajowego, następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. marca 1901 L. W. 17.892 o popieraniu gospodarstwa rybnego przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu by na najbliższej sesji sejmowej przedłożył projekt zmiany ustawy o rybołówstwie z dnia 31. października 1887 (Dz. u. kr. nr. 37. z r. 1890).

III. Sejm zaleca Wydziałowi krajowemu aby wziął pod rozwagę sprawę utworzenia w zachodniej części kraju zakładu dla produkcji narybku ryb łososiowatych i sprawę wprowadzenia w kraju publicznej straży rybackiej, i w tym kierunku potrzebne poczynił kroki.

IV. Sejm, ponawiając swoje uchwały z dnia 3. lutego 1896, 10. lutego 1898 i 21. marca 1899, wzywa c. k. Rząd, aby przyspieszył utworzenie rewirów rybackich na rzekach krajowych w myśl ustawy o rybołówstwie z dnia 31. października 1887 (Dz. u. kr. nr. 37. z r. 1890).

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby wziął w obronę prawa własności a w szczególności prawa rybołówstwa gmin położonych nad Białką tatrzańską, Dunajcem i Popradem uszczuplone wskutek nowego wyznaczenia granicy państwa.

Zarazem wzywa Sejm c. k. Rząd, by wziął w obronę rybaków wykonujących rybołówstwo na granicznej przestrzeni rzeki Wisły i w drodze dyplomatycznej upomniał się u rządu rosyjskiego, by neutralność pasu granicznego, w danym wypadku koryta Wisły, przez graniczną straż rosyjską szanowaną była.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby z mocy obowiązujących ustaw wydał odpowiednie zarządzenia zdolne zapobiedz zanieczyszczeniu wód płynących odpadkami fabrycznymi (rafineryi i kopalni nafty, papierni, tartaków i t. p.), które zatrują wody płynące i czynią je niezdatnymi do hodowli ryb.

VII. Petycję krajowego Towarzystwa rybackiego w Krakowie o subwencyę na badanie chorób ryb odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Za przewodniczącego:

Stadnicki.

Sprawozdawca :

Z. Tarnowski.